



**RUTESPIRINEUS**  
Rutes de muntanya, senderisme i excursions



Famílies  
i nens



Flora i  
fauna



Rutes  
circulars



Patrimoni  
històric



## Sender dels miradors de Revilla a les Goles d'Escuaín

Passejada des de Revilla fins als miradors  
d'Angonés (S i N) a les Goles d'Escuaín

Tella-Sin, Vall d'Escuaín, Sobrarb, Osca, Aragó



**Dificultat** Baixa



**Temps total efectiu** 1:35h



**Distància total** 4,5 km



**Desnivell acumulat** 200m



**Altitud màxima** 1.362m



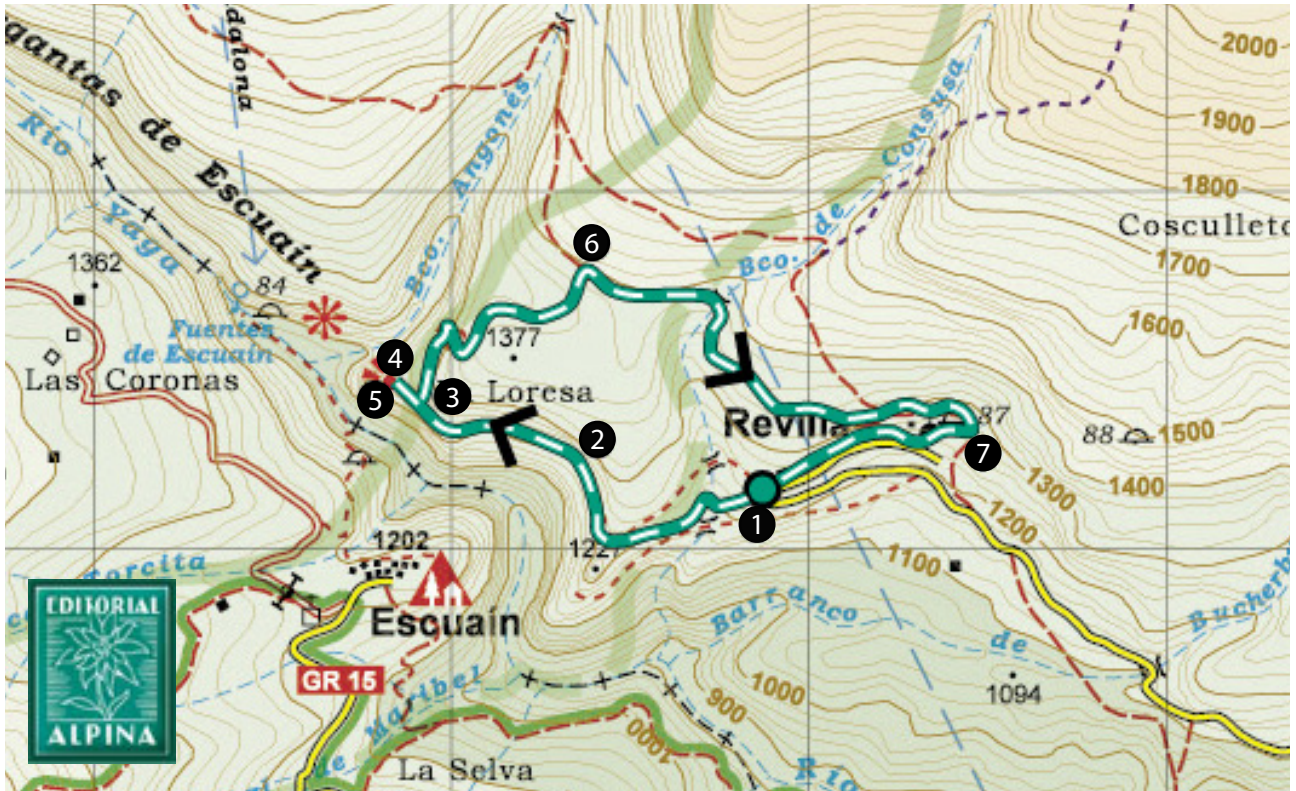
**Altitud mínima** 1.195m



**Punt de sortida / arribada** Corba abans de Revilla



**Població més propera** Revilla



Ordesa y Monte Perdido – Parque Nacional. 1:40.000. Editorial Alpina.

 itinerari

 sentit de la ruta

 inici / final

## INTRODUCCIÓ

Recorregut fàcil i molt recomanable per fer en família que ens permet gaudir d'unes vistes extraordinàries de les Goles d'Escuain des de diversos miradors i observar el trençalòs en el seu hàbitat natural. El sender dels miradors comença a les afores del petit poble de Revilla i també ens permet visitar les ruïnes de l'ermita de San Lorenzo. Un cop arribem als miradors d'Angonés -punt final del sender dels miradors de Revilla- us animem a fer la tornada tot seguint un itinerari circular: primer enllacem amb el camí que uneix Revilla i el refugi de Foratarruego; un cop en aquest camí, baixem fins al poble de Revilla; finalment creuem Revilla i fem 300m per una pista asfaltada fins arribar al punt d'inici de la ruta. Aquesta opció ens permet gaudir de noves i precioses vistes del canyó del riu Yaga i les Goles d'Escuain, de l'omnipresent Peña Montañesa (2.295m) i de l'espectacular Castillo Mayor (2.014m).

El sender dels miradors de Revilla es troba al vessant meridional de la serra de Las Sucas, que -juntament amb les pròpies Goles d'Escuain- està integrada en el Parc Nacional d'Ordesa i Mont Perdut. Durant l'itinerari, que transcorre íntegrament pel terme municipal de Tella-Sin i pel marge esquerre del riu Yaga, ens trobem diversos panells interpretatius sobre el trençalòs. De fet, aquesta zona està considerada una de les millors de tot Europa per a l'observació d'aquesta espècie en el seu hàbitat natural.

## EL MILLOR D'AQUESTA RUTA

- ✓ Gaudir d'una **passejada tranquil·la i plàcida** en mig d'un entorn amb un **gran valor natural i cultural**.
- ✓ Tenir l'oportunitat d'**observar en ple vol** diverses espècies d'**aus rapinyaires**: l'àguila reial, el falcó, el trencalòs, el voltor,...
- ✓ Tornar al punt d'inici fent un **itinerari circular** pel camí que arriba fins a **Revilla**.

## PUNTS IMPORTANTS DE PAS (WAYPOINTS)

Punt de pas	Temps	Altura	Latitud	Longitud
1 Inici sender dels miradors	0:00h	1.204m	42.5976680°	0.1420859°
2 Ermita de San Lorenzo	0:15h	1.230m	42.5992118°	0.1361216°
3 Desviament ruta circular Revilla	0:25h	1.251m	42.6008109°	0.1308799°
4 Mirador d'Angonés Nord	0:28h	1.230m	42.6010090°	0.1291959°
5 Mirador d'Angonés Sud	0:30h	1.223m	42.6007170°	0.1292160°
6 Senyalització Revilla	1:00h	1.362m	42.6028340°	0.1374620°
7 Revilla	1:30h	1.224m	42.5993103°	0.1464564°
1 Inici sender dels miradors	1:35h	1.204m	42.5976680°	0.1420859°

Sistema de coordenades geogràfiques. Datum Europeu 1950

## COM ARRIBAR-HI EN COTXE

Des d'**Ainsa**, seguim la **carretera A-138** en direcció a **Bielsa i França**. Deixem enrere la població d'**Escalona**. Des de la carretera **A-138**, just després de l'**Hospital de Tella**, agafem la **desviació cap a l'esquerra** en direcció a **Tella**. Després de fer **5,6 km deixem la carretera de Tella i agafem la carretera que surt a l'esquerra** i que va cap a la petita població de **Revilla (6,6 km)**. Uns 300m abans d'arribar a Revilla, en una **corba molt pronunciada** cap a la dreta, comença la ruta dels miradors de Revilla. Hi ha un petit espai habilitat per estacionar-hi els cotxes tot just a la mateixa corba, a la vora de la carretera.

### SABIES QUE...

A Escuaín hi ha una de les coves més profundes d'Espanya? El "Sistema de las Fuentes de Escuaín" (també conegut com a Sistema Badalona) té 4.198 km de galeries subterrànies i presenta un desnivell de 1.151m entre la seva boca d'entrada i la seva sortida. Aquesta cova és un clar exemple de l'efecte de l'aigua sobre la roca calcària: la roca es dissolt i l'aigua modela espectaculars paisatges tant en superfície com en el món subterrani.

## MÉS INFORMACIÓ

**DURADA:** Mig dia

**TEMPS TOTAL EFECTIU (SENSE PARADES):** 1:35h tota la circular: 0:15h des del punt d'inici fins a l'ermita de San Lorenzo, 0:15h més des de l'ermita fins als miradors d'Angonés, 1:00h per a anar des dels miradors fins a Revilla i 0:05h per arribar al punt d'inici de la ruta des de Revilla.

**DESNIVELL ACUMULAT:** 200m

**DIFICULTAT TÈCNICA:** Baixa. Es tracta d'una excursió fàcil i apta per a tothom. La ruta està senyalitzada.

**ÈPOCA:** Tot l'any. Si hi anem a l'hivern podem trobar-hi neu.

**MATERIAL:** Molt recomanable portar binocles per observar les diferents espècies d'aus. Fins i tot ens pot ser molt útil una guia de camp amb classificacions d'aus.

### **CARTOGRAFIA:**

- Parque Nacional de Ordesa y Monte Perdido. 1:25.000. Editorial Alpina.
- Ordesa y Monte Perdido - Parque Nacional. 1:40.000. Editorial Alpina.

**OBSERVACIONS:** La ruta es pot realitzar en els dos sentits de la marxa. No obstant, el sentit descrit en aquesta guia és el més habitual. Des dels miradors d'Angonés podem optar per tornar fins al punt d'inici sense necessitat de fer la ruta circular que proposem i que passa pel poble de Revilla. A l'hora d'observar els animals, recordeu-vos de fer-ho sempre de manera discreta i silenciosa. A la vall d'Escuaín les opcions per fer rutes de senderisme són varies: a part del sender dels miradors de Revilla que us proposem aquí, també cal destacar l'excursió que va des de Revilla fins al refugi de Foratarruego, l'excursió als miradors de O Castiello (a Escuaín) i l'excursió des d'Escuaín fins al "Puente de los Mallos".

## NO ET PERDIS..

El servei de visites guiades pel sender dels miradors de Revilla durant els mesos d'estiu. Estan organitzades per la Fundació per a la Conservació del Trencalòs i el Departament de Medi Ambient del Govern d'Aragó i tenen l'objectiu d'apropar al públic el coneixement d'aquesta espècie d'una manera participativa. Més informació: Eco Museu d'Ainsa (Tel 974 500 597).

## RECORREGUT

En una corba molt pronunciada de la carretera de Revilla -uns 300m abans d'arribar a Revilla- hi ha el punt **1** d'inici del sender dels miradors de Revilla (0:00h - 1.204m). Un sender sense cap dificultat i molt ben indicat. Al punt d'inici, uns panells explicatius ens parlen del trencalòs i de diverses curiositats d'aquesta espècie en perill d'extinció que, si tenim una mica de sort, podem observar al llarg del recorregut. Uns altres panells ens parlen de l'ermita de San Lorenzo (Sant Llorenç), que està en ruïnes, i també ens mostren els diversos itineraris marcats que podem fer des de Revilla. Ens trobem al sector de les Goles de Escuaín del Parc Nacional d'Ordesa i Mont Perdut.

Comencem doncs la primera part del recorregut que avança per una faixa sobre el riu Yaga (a la nostra esquerra) i que ens portarà fins als miradors d'Angonés, uns miradors que hi ha penjats sobre el barranc d'Angonés i la surgència d'Escuain. El desnivell durant aquest primer tram fins als miradors és gairebé nul. Agafem el sender que surt a la nostra esquerra en direcció O. Aviat creuem el barranc de Consusa -que encara es troba fora del Parc Nacional- a través d'un pont metàl·lic. Observem roures, alzines i boixos. Cal dir que aquest últim arbust perennifoli (el boix) és molt abundant en tot el Parc Nacional -sobretot en les zones on la pressió humana i ramadera ha estat molt més forta- i en algunes ocasions pot arribar fins als 4m d'altura. La rica biodiversitat de la vall d'Escuain també se'ns mostra en d'altres racons de la vall amb tillers, faigs, avets, pins, freixes i bedolls,... tot acollint una riquíssima avifauna.

Continuem pel bonic camí que deixa a l'esquerra el turonet de la Peña Faixa (1.227m). En aquest punt el camí fa un canvi evident d'orientació (N). Aviat arribem a les immediacions de la paret de roca on hi ha l'ermita de San Lorenzo. Un cartell de senyalització ens ho indica. Agafem el petit corriol que surt a la nostra dreta (desviant-nos del camí dels miradors). En menys d'un minut arribem als peus de la paret on es troben les ruïnes de **2 l'ermita de San Lorenzo (0:15h - 1.230m)**, també anomenada de San Lorién. Les restes d'aquesta ermita rupestre, els orígens de la qual semblen remuntar-se al començament del segle XI, esbossen una construcció senzilla, adossada a una imponent paret de roca, al costat de les goles del riu Yaga. Els murs de pedra que han resistit al pas del temps delimiten una petita nau irregular amb capçalera semicircular. A la roca que hi ha al costat de l'accés a l'ermita hi destaquen uns enigmàtics gravats, el significat dels quals encara és un misteri.

## “ ENIGMES GRAVATS SOBRE LA ROCA. QUIN SIGNIFICAT TENEN AQUESTS SIGNES? ”

La principal particularitat que presenta aquest enclavament religiós són uns gravats que hi ha sobre la paret, al costat de la porta d'accés al temple, dels quals es desconeix el seu significat. Es creu que van començar gravar-se al segle XVI i que es van seguir realitzant incisions a la roca fins ben entrat el segle XIX (com demostren les dates que acoten les figures). Els gravats no semblen correspondre a un conjunt ordenat d'imatges, es tracta d'elements solitaris i dispersos. Alguns d'ells són fàcilment interpretables: les creus, les siluetes humanes i les xifres que indiquen diferents anys. No obstant això, hi ha traços que segueixen constituint un gran misteri. Diversos autors coincideixen en qualificar-los com a manifestacions populars de caràcter religiós (accions de gràcies o rogatives a la divinitat) probablement executades espontàniament per pastors. Tanmateix, algun estudiós defensa que aquests gravats corresponen a un programa místic-esotèric o, fins i tot, a un estudi estel·lar i cosmogràfic d'època medieval atribuïble a seguidors de l'Ordre del Temple.



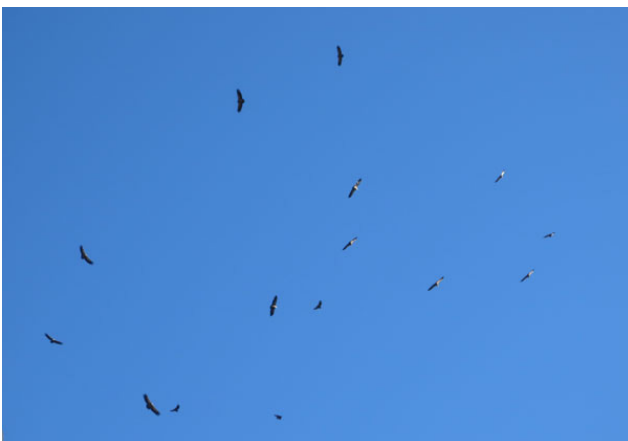
Desfem el curt camí que hem fet per visitar les ruïnes de l'ermita i tornem al sender principal dels miradors. Seguim avançant i a la nostra esquerra hi trobem el primer mirador sobre la vall d'Escuain. Des d'aquest mirador podem contemplar el petit poble d'Escuain, que roman deshabitat durant gran part de l'any però que té varies cases habitades durant l'estiu i a on hi ha una oficina d'informació del Parc Nacional. Reprenem la marxa. Arribem al creuament senyalitzat a on hi ha la **3 desviació de la ruta circular cap a Revilla (0:25h - 1.251m)**. A la tornada agafarem aquesta camí per tornar al punt d'inici de la ruta tot passant per Revilla. Ara continuem recte cap als miradors.

Un cartell de "Parque Nacional" ens indica que entrem al Parc Nacional d'Ordesa i Mont Perdut. El camí fa ara una lleugera baixada en tendència cap a l'esquerra. Travessem un bosc de pins i arribem fins als dos miradors d'Angonés. Visitem primer el **4 mirador d'Angonés Nord (0:28h - 1.230m)**, des d'on tenim unes vistes esplèndides de la confluència del barranc d'Angonés -que neix al circ de la Sarra- i de la Gola del riu Yaga. Al fons, al marge esquerre del riu, hi distingim la cascada de la Font d'Escuain, una magnífica surgència d'aigua originada pels processos de modelat càrstic. Des d'aquest mirador, desfem el camí uns metres i agafem el corriol que surt a mà dreta i que ràpidament ens porta fins al **5 mirador d'Angonés Sud (0:30h - 1.223m)**. Orientat al SO, aquest mirador ens ofereix noves panoràmiques de la zona. Ens trobem en un lloc privilegiat per observar el vol del trençalòs i d'altres aus rapinyaires pirinenques.



## EL TRENICALÒS

Els últims trencalossos europeus sobreviuen als Pirineus, on se'n localitza una població propera a les cent unitats reproductores. La destrucció dels seus hàbitats naturals i la desaparició dels sistemes ramaders tradicionals han portat aquesta espècie fins a la situació actual de greu perill d'extinció. El trençalòs és una de les aus més grans del continent europeu -gairebé tres metres d'envergadura alar- i és l'única au osteòfag del planeta (alimentació basada en ossos). El seu nom ve donat per la particular tècnica que aplica per trencar els óssos i facilitar la seva posterior ingesta. Durant el seu creixement presenta diferents fases de plomatge fins que aconsegueix la característica coloració ataronjada de les aus adultes (cap a als 7 anys d'edat).



Des dels miradors tirem enrere fins que arribem novament al creuament de camins on hi ha la **desviació de la ruta circular cap a Revilla (0:35h - 1.251m)**. Ara seguirem la senyalització que indica "Revilla". El camí comença en forta pujada i guanyem desnivell de manera ràpida. El terreny es torna més irregular: hi ha més pedres i avancem per entre mates exuberants de boix. Després d'uns minuts de forta pujada el camí gira a la dreta i es suavitza. Arribem a una zona més plana, que ens serveix d'autèntic mirador natural de les Goles d'Escuaín. Com que estem a més altitud que els miradors que hem visitat, ara les panoràmiques són més extenses. A partir d'aquí el camí avança planejant, fent només alguna pujada i baixada suaus. La direcció que portem fa que gaudim de bones vistes sobre la Peña Montañesa i el Castillo Mayor, dues muntanyes de més de 2.000m molt populars i conegudes a la zona.

Passem per una zona molt plana i oberta (coneguda com La Lorea). Hi trobem una gran quantitat de fites de pedres, algunes de dimensions força grans. Les seguim, en tendència cap a l'esquerra, fins a trobar un creuament de camins a on hi ha la **6 senyalització de "Revilla" (1:00h - 1.362m)**, que hem de seguir cap a la dreta (E). Si en canvi agaféssim el camí que surt cap a la nostra esquerra, aniríem fins a Foratarruego, a on s'hi troba el refugi homònim i el circ de Gurrundué. El camí -ara en baixada- creua el barranc de Consusa mitjançant un pont metàl·lic. Continuem baixant i ho fem creuant unes terrasses de roca que fa la mateixa muntanya.

Arribem finalment al petit poble de **7 Revilla (1:30h - 1.362m)** per la seva part posterior. Passem pel costat de l'església de San Félix (Sant Fèlix). Revilla és un bon exemple de l'arquitectura tradicional del Pirineu i de la utilització de diversos elements naturals com a materials de construcció: pedra pels murs, lloses de gres, teules de fang cuit, pissarra per les teulades,... En aquest petit llogarret en ple Pirineu d'Osca hi trobem l'Estación Biológica Monte Perdido, una organització que té com a finalitat el desenvolupament de programes de formació, seminaris tècnics i estades relacionades amb les aus i la conservació dels seus hàbitats.

Creuem el poble i ens n'anem fins a la seva entrada. Recorrem uns 300m per carretera (pista asfaltada) i arribem al **1 punt d'inici de l'excursió (1:35h - 1.204m)**. Acabem, així, aquesta ruta de gran interès ornitològic i paisatgístic per la vall d'Escuaín.

## QUÈ MÉS PODEM VISITAR?



### Dolmen de Tella

A les rodalies de Tella es conserva un dels monuments megalítics més notables d'Aragó: la "Piedra de Vasar" o "Losa de la Campa", més conegut com a "Dolmen de Tella". Va ser descobert per Antonio Beltrán l'any 1954; i es van trobar restes òssies al seu interior. Això s'explica per l'ús funerari d'aquestes construccions en les comunitats de finals del Neolític (2500-2000 a.C.). S'accedeix al dolmen des de la mateixa carretera (2-3 min a peu).

Coordenades GPS: 42.5799680° 0.1793128°



### Museu de l'Ós de les Cavernes de Tella

Aquest petit museu es troba situat a la planta superior de la casa del Molí de Tella i ens explica els elements més rellevants del jaciment de la "Cova dels Óssos". Aquest jaciment, situat a les proximitats de Tella i a més de 1.600m d'altitud, és el jaciment d'ossos cavernícoles més alt de la Península Ibèrica.

(Més informació i vistes: 974 510 024; [www.cuevadelo.com](http://www.cuevadelo.com)).

Coordenades GPS: 42.5745563° 0.1833040°



### Casa de la Bruixa a Tella

Situat a l'antiga Casa de la Mestra de Tella, aquest petit centre d'interpretació està dedicat a la màgia i a l'etnobotànica de l'Alt Aragó. A la planta baixa hi ha un espai dedicat a la bruixeria i als aspectes màgics de les cultures tradicionals de muntanya. Els dos pisos superiors estan dedicats a l'etnobotànica i a la seva importància com a llegat d'un patrimoni cultural que està desapareixent. Per conèixer els horaris d'obertura, consulteu el Parc Nacional (tel.: 974 486 472).

Coordenades GPS: 42.5744061° 0.1826817°

Totes les rutes han estat realitzades sobre el terreny per RUTES PIRINEUS. Les rutes poden variar molt en funció de l'època de l'any, de la neu i de les condicions meteorològiques. RUTES PIRINEUS no es responsabilitza de qualsevol mal ús de les seves guies i recomana que cadascú sigui responsable i prudent a la muntanya. Així mateix, us convidem a documentar-vos amb llibres i guies especialitzades per complementar la informació aquí descrita. Tots els temps són efectius i prenen un caràcter orientatiu, no s'han tingut en compte les parades per petites que siguin. Per qualsevol suggeriment, RUTES PIRINEUS us convida a enviar un correu a [info@rutespirineus.cat](mailto:info@rutespirineus.cat).